UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Decretum Gratiani

Gratianus <de Clusio>

Parisijs, 1542

Trigesimaq[ua]rta ca[usa] h[abet] duas questiones.

urn:nbn:de:hbz:466:1-62466

Visual Library

a ¶ Contra deum.ſi.§.xiiij.q.v.dixit.§.xxxij.q.j.ſi peccatum.§.xxiij.q.iiij.qui peccat.§.diſt.xxvj.deinde.

b Mulierem. ¶ Authoritatem.virilia enim officia mulieribus ſunt adempta.iij.qōne.vij.ca.infamis.§.tria.ff.ad velleia.l.ij.

i ¶ Propter reuerentiā.i.propter reuerentiā ſacerdotum.ar.liiij.diſ.ſi ſeruus ſciētie.⁊ ſicut ante iudicē dn̄m: ita ante vicarium eius ſacerdotem ſit ſubiecta viro. Uel propter reuerētiam ſacerdotum, id eſt ne ſacerdotes in eius faciem intuentes inuitentur ad libidinem.

Officia virilia ſūt mulierib⁹ īterdicta.

c ¶ Nec docere. in eccleſia maſculos.§.di.xxiij.mulier.de cōſe.diſtin.iiij.mulier.

d ¶ Nec teſtis. in cauſa criminali, niſi in illis caſibus in quibus infames admittuntur:nec in teſtamē to.inſtitu.de teſta.§.teſtes. nec contra clericos in cauſa criminali: q꞉ nō poteſt eē quod ipſi ſunt.§.ij.q.vij.ipſi apoſtoli.nec etiam contra laicos: vt not.xv.q.iij.de crimine.

e ¶ Nec fidem. obligatur tamen ſi doloſe fide iubeat vt creditorem deci piat:vt.ff.ad vell'.ſi decipiēdi. Item et ſi priuilegio velleiani renunciauerit,obligat̄ ⁊ tenetur.ff.ad vell'.l.vl.

f ¶ Nec iudicare.niſi in caſibus: vt dixi.xv.q.iij.de crimine.

i.Cor. xj.a.

g Adā. ¶ Gubernationem. Per hoc videtur ꝙ vir poti⁹ debet eſſe curator vxoris ꝙ̄ extraneus.qđ negat lex. C.qui dari tuto.poſ.l.ij.

Vir nō pōt eſſe curator vxoris.

Mulier debet. ¶ Caſus. In hoc ca.quinꝗ rationes aſſignantur quibus ꝓbatur ꝙ mulier debet velare caput ſuum,ſcʒ quia nō eſt imago dei,et quia ſubiecta debet eſſe viro ſuo,⁊ quia preuaricatio eſt inducta per eam, et ꝓpter reuerentiam epiſcopi, quia vicari⁹ eſt Chriſti.

Mulier ſine dʒ caput velare.

v.pē.

h ¶ Sed vt viro oſtendatur.non ſolum propter hoc ſed etiam ⁊c.

anteꝗ̄ perſoluerit nupſerit,et viro eius hoc cognitū nō placuerit,nō ꝑſoluat:et hoc oīno ſine pctō q꞉ de⁹ mūdauit eā ſicut dicit lex.i.mūdam iudicauit:neꝗ hoc cōtra deū[a] putādum eſt fieri:cū ipſe deus hoc preceperit,hoc voluerit.

Item Ambro.in lib.queſtionū veteris ⁊ noui teſtamēti.

¶ Nulla eſt mulieris ptās:ſʒ in oīb⁹ viri dn̄io ſubiecta eſt.

Mulierē cōſtat ſubiectā dominio viri eē,⁊ nullam authoritatē[b] habere:nec docere[c] pōt,nec teſtis[d] eē,nec fidem[e] dare,nec iudicare[f].

Item in hexaemeron in tractatu diei quarte.

Adam p Euā decept⁹ eſt:nō Eua p Adam. quē vocauit ad culpā mulier, iuſtum eſt vt eam in gubernationem[g] aſſumat:ne iterum feminea facilitate labatur.

Item ſuper primā epiſtolam ad Corinthios.

Mulier debet velare caput quia nō eſt imago dei,ſed vt viro oſtendat̄[h] ſubiecta,⁊ quia ꝑuaricatio per illam inchoata eſt. hoc ſignum debet habere in eccleſia propter reuerētiam[i] epiſcopalē. nō habeat caput liberum,ſed velamine tectum.non habeat poteſtatem loquendi:q꞉ ep̄s[k] habet perſonā Chriſti. quaſi ergo ante iudicē Chriſtū, ita ante epiſcopuʒ ſit:q꞉ vicarius dn̄i eſt.ꝓpter peccatū origina le[l] ſubiecta debet videri.

Item in libro de paradiſo.

Nec illud ocioſū eſt[m] ꝙ nō de eadē terra ī qua plaſmat⁹ eſt Adā,ſʒ de ipſius Ade coſta[n] facta ſit mulier:vt ſciremus vnā in viro ⁊ in muliere corporis eſſe naturam: vnum fontem generis humani.ideo non duo a principio facti vir et mulier:nec duo viri, neꝗ due mulieres:ſed primū vir,⁊ deinde ex eo mulier.vnā enim naturam volens hominum conſtituere deus,ab vno principio creature hoc incipiens,multarum[o] ⁊ diſparium[p] naturarū eripuit facultatem. Euidentiſſime itaꝗ apparet ita virum eſſe caput mulieris, vt nulla vota abſtinētie vel religioſe cōuerſationis liceat ſibi ſine eius licentia deo offerre.etiam ſi viro permittēte repromiſſa fuerit:non licet ei votum opere complere cum vir voluerit reuocare promiſſuʒ. vota vero continentie ita alterius permiſſu ab altero valent offerri,et poſt permiſſionē nō valent in irritum deduci.

¶ Cauſa.xxxiiij.

Quidam vir[q] in captiuitatē duct⁹ eſt: poſtea vxor eius audiēs illū mortuū, nupſit alij. Demum ille de captiuitate rediens,repetit vxorem ſuam:illa poſterioris amore capta,aſpernatur torum prioris viri.

Nunc primum queritur, an ſit iſta rea adulterij,que viuēte viro ſuo alteri nupſit?

Secundo,an redeūte primo ſit cogenda recedere a ſecundo,et redire ad primum?

¶ Queſtio.j.⁊.ij.

k ¶ Ep̄s.i.q̄lʒ ſacerdos.de pe.diſt.iij.int̄ hec hircū.ij.

l ¶ Originale.i.qđ originē habuit ab ipſa quo ad homines.

Nec illud. ¶ Hec eſt.v.pars.q.in qua oſtēdit magiſter cauſam q̄re fuit vnuʒ principiū,vnus homo.Jo.de fan.

m ¶ Ocioſum eſt. .i.ſine cauſa ⁊ myſterio factum.

n ¶ Coſta.nō de pede:ne omnino videret̄ famula.nec de capite:ne videretur domina.ſed de coſta vt collateralis videretur.

Eua q̄re de coſta ade facta ē.

o ¶ Multarum. quo ad numeruʒ, vel multaruʒ quo ad gen⁹ humanū.

p ¶ Et diſpariū. quo ad ſexum.Uel diſparium quo ad ſpeciem.et reſpicit quo ad primā creationem hominis.

q Quidaʒ vir in captiuitatem ductus eſt. quia in precedenti cauſa dixerat matrimonium ſeparari ꝓpter frigiditatē,⁊ ꝙ viro viuēte ſeꝑata poſſet alij copulari:et dubitari poſſet,an idē videretur faciēdum ꝓpter hoſtilē calamitatē vel captiuitatē:iō ſubdit cauſā iſtā ī q̄ oñdit q̄d iuris ſit ſi q̄s tenetur in captiuitate et vxor ei⁹ interim nubat alij. vt autē hec ⁊c. Et not.ꝙ h̄ tractat̄ de illo ipedimēto qđ dr̄ ligatio. Ligatio eſt cuʒ q̄s ligat̄ alteri vinculo matrimonij ⁊ q̄libet ipedimētū matrimonij dici poteſt ligatio ſumendo large ſiue com=

Impedimētū ligationis q̄le eſt.

muniter, non proprie. arg. xxvi. q. i. §. i.

Utraq;. Hec. qđ diuiditur in ſex partes. In prima quarū probat per duos canones ꝙ mulier non debet contrahere donec ſit certa de morte coniugis. Io. de fan. Scđa ibi. Non ſatis. Tertia ibi. Si autem. Quarta ibi. Qđ aūt. Quinta ibi. Hinc etiam. Sexta ibi. De ſimpliciter. Io. đ fan.

¶ Caſus. Hic intitulat: i. ꝛ. ij. q. In ſcđa nulla eſt dubitatio. In prima q̄ſtione diſtinguit, nā ſi illa q̄ nubit viro viuēte et abſente, credit vel ſcit illū viuere: in veritate adulteriū cōmittit. ſi autē nec ſcit, nec credit, ſed hꝫ iuſtā cauſā credendi ꝯriū p ignorantiā facti, q̄ etiā peritiſſimos fallit excuſat. qualitercunq; autē nubat, reddēda eſt primo reuertenti. vtraq; aūt queſtio terminat per. c. ſequēs.

Mlier ſi credit maritū mortuū an poſſit alij nuber.

a ¶ Utraq; queſtio. Si mulier † credit ſuū maritū mortuum, ꝛ habet iuſtā cauſam credēdi licite pōt ꝯhere. ſi autē dubitat de morte viri ꝛ cōtraxit: licet non debeat cōtrahere, tenet tñ reddere debitū petēti. ſed ipſa nō pōt exigere: vt ex̄ de ſecund. nup. dñs noſter. ꝛ ita in tali caſu vir pōt eā remouere propter adulteriū cum nō habuerit ꝓbabilē cauſā mortis ſue. ſed ſi audierit eū mortuū lꝫ per falſum rumorē, ꝛ tūc nupſerit, vir non pōt eam de tali adulterio accuſare: niſi ipſa procurauerit illum rumorē: vt. ff. de adult. miles. §. mulier. Sed pone ꝙ mulier credit eum viuere ꝛ eſt mortuus, ꝛ cōtrahit: nunquid eſt matrimoniū ibi? ſic. ipſa tñ adulterij reatu tenet licet adulteriū nō cōmittat. nam dicit lex ꝙ tenet quis actione furti lꝫ ſubtilitate iuris furtum nō committat. C. de fur. ſi quis ſeruo. minor tamen penitentia ac pena ei imponetur.

† Hic videas qđ le. ꝛ no. ex̄ ra. ll. non conteſt. q̄m. §. ſi vo verſi. ſi autē. in gl. p famā ꝛc. ꝛ đ ſpō. in p̄ſen= tia. Ar.

Furtū nō committēs quādoq; furti tenet.

Cum per bellicam. ¶ Caſus. De duobus queſiuerat iſte. quedam dum putarēt viros ſuos eſſe mortuos, nupſerunt alijs. alie vero ſciebant viros ſuos viuere, ſed credebant nunq̄ eos liberandos de captiuitate. ſed reuerſi ſunt poſt viri iſtarum. q̄ſierat ergo iſte quid faciendum eſſet in vtroq; caſu. Et reſpōdetur in primo caſu ꝙ ſeparande ſunt a ſecundis, ꝛ reddēde primis. et que nolunt ſeparari a ſcđis, ſunt excōicande. In ſecūdo vero caſu nihil videt reſponderi: q: nulla ꝛ friuola erat queſtio. q̄diu em̄ aliqua ſcit vel credit vel dubitat virū viuere, non debet alij nubere: ꝛ ſi nupſerit, adultera erit. vt. xxxij. qōe. v. puto.

Utraq; queſtio terminatur authoritate Leonis pape: q̄ ſcribens Nicete Aquilegienſi epiſcopo ait.

¶ Que alij nupſerit putās virū ſuū mortuū eſſe: illo redeūte, ad priorē redire cogitur.

Cum p bellicaꝫ cladem et p grauiſſimos hoſtilitatis incurſus ita quedā dicatis eſſe diuiſa ꝯiugia, vt abductis in captiuitatē viris, femine eoꝝ remāſerint deſtitute, que viros ꝓprios interemptos putarent: aut ab iniqua dñatione nunq̄ crederent[b] liberandos, et in alioꝝ cōiugia ſolicitudine[c] cogente tranſierunt: cūq; ſtatu rerū auxiliante dño in meliora cōuerſo, nōnulli eorum qui putabātur periſſe, remearunt: merito charitas tua videtur ambigere, quid de mulieribus que alijs ſunt coniuncte viris, a nobis debeat ordinari. Sed quia nouimus ſcriptum ꝙ a domino iungitur viro ſuo mulier: ꝛ iterum agnouimus preceptū vt quos deus cōiūxit, homo non ſeparet: neceſſe eſt vt legitimarum federa nuptiaꝝ redintegranda credamus, ꝛ remotis his que hoſtilitas[d] intulit, vnicuiq; id qđ legitime intulit, reformet: omniq; ſtudio ꝓcurādū eſt vt recipiat vnuſquiſq; quod ꝓpriū eſt: nec tamen culpabilis iudicet, ꝛ tanq̄ alieni iuris peruaſor habeat q̄ perſonā[e] eius mariti q̄ iā non eſſe exiſtimabat, aſſumpſit. ſic em̄ multa q̄ ad eos q̄ in captiuitatē ducti ſunt ptinebant, in ius alienū tranſire potuerūt: ꝛ tñ plene iuſtitie eſt vt eiſdē reuerſis ꝓpria reformēt: qđ ſi i mācipijs, vel māſis, vł agris, aut etiā domib⁹ ac poſſeſſionibus recte ſeruat: q̄to magis in cōiugioꝝ[f] redintegratiōe faciēdū eſt: vt ſic qđ clade bellica turbatū eſt, pacis remedio formet. et ideo ſi viri poſt lōgam captiuitatē reuerſi, ita in dilectione ſuarū coniugum perſeuerāt[g] vt eas cupiāt redire in ſuum cōſortium: omittendum eſt et inculpabile iudicandum eſt quod neceſſitas itulit, ꝛ reſtituendū qđ fides poſcit. ꝛ. ſ. Si autē aliq̄ mulieres ita poſteriorū virorū amore ſunt capte, vt maluerīt his cohere re, q̄ ad legitimū redire cōſortiū: merito ſunt notāde, ita vt eccleſiaſtica cōione priuētur: ꝙ de re excuſabili ꝯtaminatiōnē criminis elegerint: oſtēdētes[h] ſibimet per ſuā incōtinen

b ¶ Crederent. Hec ratio friuola eſt: et ideo non curat ei reſpondere.

c ¶ Solicitudine. incontinētie vel paupertatis.

d ¶ Hoſtilitas. ſic. ſ. xvi. queſt. iij. prima.

e ¶ Qui pſonā. ſ. ij. q. i. in primis. nā ſimilitudo attēditur inter illū qui ſuccedit inuaſori, vt ibi: et iſtum de quo hic.

f ¶ In coniugiorū. Arg. ꝙ eccleſia clerico debet reſtitui de captiuitate redeūti p quantūcūq; tēpus detēt⁹ fuerit: ſi probat iuſtū impedimētū: † cū eccleſia ſit vxor clerici. vij. qōe. i. ſicut. et dixi. vij. q. i. paſtoralis. xij. qō. ij. vnaqueq;.

Eccleſia eſt vxor clerici.

† Iſtaꝫ gl. dicit ſingul. Buir. in ſuo dictio. in ver. carcer. ad hoc ꝙ cleric⁹ detent⁹ in carcerib⁹ per q̄tūcūq; lōgū tp̄s nō perdit bñficiū ſuum.

g ¶ Perſeuerāt. et ita videt ꝙ ipſi nō compellātur ad eas redire ſi noluerint ſed ſupplēt hic quidam maxime. Alij intelligūt hoc de illis mulieribus que viros non credebāt mortuos, et tñ cōtraxerunt. qđ no. in prin. ca.

g ¶ Perſeuerāt. ſ. xxxij. q. v. puto. in prin. contra. ſed illud quando maritus vel vxor ſcitur adhuc viuere: iſtud quando certis indicijs putatur mortuus eſſe. de peni. di. vij. c. iij. xxx. q. v. c. ſi q̄s. §. incerta.

h ¶ Oſtendentes. arg. ꝙ ex conſequentia operis et facto preſenti preſumitur circa preteritū: ‡ vt hic. ꝛ. xxxiij. qōe. i. requiſiſti. et. ſ. xxij. qōe. ij. quod ait. et. C. de adult. ſi qui. quandoq; preſumit ex precedenti facto circa preſens: vt. ij. qō. i. in primis. in fine. ꝛ. q. vij. nō poteſt. quandoq; ex preſenti circa preſens: vt dixi. l. diſtin. ſi quis diaconus. quandoq; ex eo quod ſolet fieri, preſumitur et timetur in futurum: vt. iij. qōe. v. accuſatores. quandoq; preſumitur ex preterito circa futurum. C. de condi. furt. l. vlt. quandoq; preſumitur ex futuro circa preteritum.

Preſumit ex p̄nti circa p̄teritū ꝛc.

‡ Ar. đ pe. diſt. iij. c. indaſ. vbi đ hoc. ꝛ xliiij. di. multis.

ff.de condi.inde.ſi non ſortē.§.ſi.x.aut ſtichū.
a ¶ Remiſſio.i.dimiſſio ſecundoꝝ viroꝝ.
b ¶ Qꝺ cōditio.qꝺ neceſſitas cogit,nō eſt imputandū,
xxij.q.iiij.inter cetera.vij.q.j.pontifices.j.de conſecra.
diſtinct.v.diſcipulos.

ea cōſentiens raptori ad propꝛium virū redire nolebat.
Dubitās ergo Amādus preſbyter ſuper hoc articulo,
duas fecit queſtiones Hiero.Pꝛima fuit an illa poſſit re=
manere cū raptore? Huic queſtioni rn̄det Hiero.dicēs ꝙ
nō pōt remanere cū eo,ſꝫ debet ab eo diſcedere ꝛ agere

Cum in capti=
uitate. ¶ Caſus Quedam mu=
lier noīe Urſa cum
in captiuitate tene
retur,vir eius aliā
duxit. Urſa poſt=
ea reuerſa, papā
adijt,et nullo con=
tradicente ſe vxo=
rem illius eſſe pro=
bauit coram papa:
quare papa eam
vxorem legitimam
iudicauit,ꝛ non ſe=
cundam.
c ¶ Commiſiſſe.
Peccatū notat in=
terueniſſe in ɔtra=
hendo ſi ſciēter cō=
traxit: ſed ſi igno=
ranter contraxiſſet
Quis nō eſt matri=
moniū ſecūdū,nati
tamen filij inde ha
bentur pro legiti=
mis quo ad ſucceſ=
ſionē: ſimil'r vbi ꝓ
cōſanguinitatē fit
diuoꝛtiū:qꝺ verum
eſt vbi ignoꝛanter
cōiuncti ſunt. arg.
ex qui fi.ſint legi.
cū inter.ſi autē ſciē
ter:quo ad ſcientē,
legitimi non ſunt.
argu.xxxij.q.ij.ſo=
let.arg.C.ſol.ma.
ſi ignoꝛans.ꝛ.C.de
ince.ꝛ inu.nup.q̄ ℨ.Sꝫ lꝫ h.ꝛ L.ita diſtinguūt: falſa tñ
eſt diſtinctio. ¶ ſufficit em̄ alteri⁹ ignoꝛātia vt ſint legiti=
mi: vt ex qui fi.ſint legi.ex tenoꝛe.abſurdū em̄ eſt vt ali=
quis ſit partim legitim⁹,ꝛ partim illegitim⁹.ar.ff.de lib.
cau.l.duob⁹.Sꝫ ſi ambo parētes ſciūt impedimētū,vel
affectāt ignoꝛare: qꝛ nō ɔtrahūt p̄miſſa denunciatione
trina corā eccl'ia,lꝫ ꝓ legitimo habitū fuerit,tamē filij nō
ſunt legitimi: vt ex de clā.deſpon.cū inhibitio.
d ¶ Perdocuit.Sed qualiter ꝓbabit hoc? dicit Hu.per
teſtes. ¶ nā in p̄iudiciū matrimonij ſecundi non crede=
retur etiā ei ꝛ viro iurantibus,niſi fama eſſet de hoc: vt
xxxv.q.vj.ſi duo.Sed nunquid crederetur viro ꝛ ſecun
de vxori iurantib⁹? Dicunt quidam ꝙ ſic,licet videatur
eſſe cauſa ipſi⁹ viri: quod non cōcedo,immo nec confeſſio
ipſoꝛum nec fama ſufficit.extra de eo qui cogno.cōſang.
vxo.ſue.ſuper eo.
e ¶ Eiecta.Maxime: vt.xxxij.q.j.cap.dixit.in fine.ꝛ.q.
vij.licite.ꝛ ca.vlti.niſi propter impedimentum aliquod
factum eſt diuoꝛtium.
Non ſatis. ¶ Hec eſt ſcđa pars queſt.in qua ponit
qualiter punitur mulier que ad pꝛimum virū non
vult redire.Jo.de fan.
¶ Caſus. Quidam rapuit vxoꝛem alterius,que poſt=

tiam placuiſſe qꝺ iuſta remiſ=
ſio [a] poterat expiare.Redeant
ergo in ſuum ſtatū voluntaria
redintegratione cōiugia:neqꝫ
vllo modo ad oppꝛobriū male
volūtatꝭ trahat qꝺ ɔditio [b] ne=
ceſſitatꝭ extoꝛſit: qꝛ ſicut he mu
lieres q̄ ad viros ſuos reuerti
noluerint,impie ſunt habēde;
ita ille q̄ in affectū ex deo initū
redeūt,merito laudāde ſunt.

Item Innocēti⁹ papa Pꝛo=
bo epiſcopo.

¶ Uiro vel vxoꝛe de captiui=
tate redeuntib⁹,pꝛopꝛia redin
tegrantur coniugia.

Cum in captiuitate Ur=
ſa mulier teneret: aliud
ɔiugiū cū Reſtituta Fontanū
cōmiſiſſe [c] cognouim⁹: ſꝫ fauo=
re dn̄i reuerſa Urſa nos adijt,
et nullo diffitente vxoꝛē ſe eſſe
memoꝛati ꝑdocuit [d]: qua de re
fili chariſſime merito illuſtris
ſtatuim⁹ fide catholica ſuffra=
gāte cōiugiū illud eſſe qꝺ erat
pꝛimitus fundatū diuina gr̄a,
cōuentūqꝫ ſcđe mulierꝭ ſuper=
ſtite pꝛioꝛe, nec diuoꝛtio eie=

cta [e] nullo pacto eſſe legitimū.

Item Hierony.ad Amandū
pꝛeſbyterū.

¶ Que pꝛio viro relicto ſcđo
adheſerit,niſi ſcđm relinquēs
pꝛimo recōciliari nō poteſt.

Non ſatis aiaduertere [f]
potui q̄d ſit qꝺ dicere
voluit [g],alio viro per vim acce=
pto: q̄d eſt per vim accepto: cō
gregata vcꝫ multitudine nolē=
tem rapuit: ꝛ virū [h] poſtea non
raptoꝛem rapta dimiſit [i]: Le=
gat [k] libꝛos Moyſi,ꝛ inueniet
deſponſatā viro ſi in ciuitate [l]
fuerit oppꝛeſſa ꝛ nō clamaue=
rit [m],puniri [n] quaſi adulterā: vi
autē oppꝛeſſam in agro [o] inno=
xiā [p] eſſe,ꝛ violētū legib⁹ ſubia=
cere: ergo ꝛ iſta ſoroꝛ que (vt di
cit) vim paſſa eſt vt alteri iunge
ret,ſi vult coꝛpus Chꝛiſti acci=
pere ꝛ non adultera reputari,
agat penitētiā: ita duntaxat vt
ſcđo viro q̄ nō appellat vir ſed
adulter,a tēpoꝛe penitētie nō
copulet.Qꝺ ſi durū ei videt,ꝛ
ſemel dilectum nō poteſt dere=
linquere,neqꝫ pꝛeferre dn̄m vo

penitētiā,qꝛ cōſen
ſit in illum.Et re=
ſponſio ɔtenditur
vſqꝫ ibi: Rem no=
uam ꝛc.Alia que=
ſtio fuit,ſi tunc il=
la iure ſuo poſſit re
petere virum ſuū
vt illa cogatur eā
recipere.Et ad hoc
reſpondet Hiero.ꝛ ij.ps
dicit ꝙ non poteſt
illa repetere,vel il=
le cogi recipere eā.
Et hoc pꝛobat au=
thoꝛitate vete. te=
ſta. vtens argu. a
maioꝛi.ſi em̄ in ve=
teri teſtamēto nō li Deut.
cebat ei q̄ dederat xxij.d.
libellū repudij poſt
adulterium recipe
re vxoꝛē: multo mi
nus licꝫ in nouo co
gere nolentem ad
recipiendā adulte=
ram.tunc enim pꝛe
ceptum erat vt vir
non reciperet vxo=
rem adulteram: er
go nō eſt mirum ſi
nūc eſt permiſſum
viro vt eam nō re=
cipiat ſi non vult.
argu.xxxij.q.j.qꝺ
autē.ꝛ hec reſpon=
ſio ɔtenditur vſqꝫ
in finem. Intendit
ergo Hiero.in hoc
ca.pꝛobare ꝙ non poteſt remanere cum ſecundo,ꝛ ꝙ pꝛi
mus non eſt cogendus eam recipere.Quod dicere id eſt
ſignificare voluit hec oꝛatio quam in epiſtola tua poſui=
ſti,ſcilicet alio ꝛc.
f ¶ Aiaduertere.Hoc dicit deridēdo ipſum,qꝛ malā
epiſtolā cōpoſuerat: vel qꝛ vba nō erāt accōmoda ſenſui
ad quē aſſumebant.inſti.de dona.§.eſt ꝛ aliud.
g ¶ Uoluit.epiſtola tua vel hec oꝛatio.ſ.alio ꝛc.
h ¶ Et virū.quē habebat pꝛius.al's ꝛ quare.
i ¶ Dimiſit.Nolendo ad eum redire.
k ¶ Legat.ſcꝫ quicūqꝫ de tali facto dubitabit.
l ¶ Si in ciuitate.Arg.ꝙ ratione loci pꝛeſumitur con=
tra aliquem ¶ ꝛ ꝙ imputatur alicui ſi non fecerit id quod De h⁹
ei pꝛodeſſe poſſit.ſic.C.de inceſtuo.nup.cum ancillis.qꝛ no.xviij
pꝛeſumitur conſentire cum poteſt reclamare.ff.de noxa. q.ij.de=
ſi ſeruus ſciente. finim⁹.
m ¶ Et nō clamauerit.Arg.aliquem tacite conſentire: Loc⁹ fa
vt.xxviij.diſt.diaconi. cit p̄ſu=
n ¶ Puniri.Arg.vbi teſtimoniū de auditu valet. mi ɔtra
o ¶ In agro.Niſi ꝛ coloni ibi eſſent,nec clamat. aliquē.
p ¶ Innoxiā.s.xxxij.q.v.finge.al's eſt pars ca.de pu=
dicitia.contra.s.xv.q.j.ſi quis non iratus.contra.ſed ibi
lex,ſcꝫ canonica vel pꝛomotionis.

a ¶ Ad belial. Belial interpretatur apoſtata.
b ¶ Rem nō nouā. i. non de nouo traditā his qui audie runt. ⁊ eſt arg. ꝙ ſi epiſcop⁹ iurauit ꝙ non daret nouum feudū, ⁊ aliquod feudū de antiquis ad eum peruenerit, bene poteſt ipſum dare: vt ex̄ de dona, per tuas. et extra de feu. ca. ij.

j. cor. x. c. — c ¶ Adultera. nō conuicta de adulte rio.
d ¶ Non poterit. arg. ex quo mulier ſeparata eſt a viro authoritate eccl'ie, nō pōt authoritate
ij. cor. vj. c. — ſua vir eā ſibi recō ciliare. quod nō eſt verū: vt. C. d adul. aut. ſed hodie. ſed quid erit ſi adultera velit reconciliari, ⁊ vir nolit? videtur ꝙ vir non compellitur.
Deut. xxiiij. — e ¶ Recipere. Ut cogat a lege eā recipere: † imo ipſa lege prohibetur eā recipere, ſed modo tēpore gratie nō ꝓhibet: arg. s. xxxij. q. j. ꝙ autē.
† Ut. C. d adul. caſtitati.
f ¶ Ne peccare facias. inducendo malū exemplū. xj. q. iij. precipue.
¶ Si autē. ¶ hec eſt tertia pars. q. in qua queritur qualiter ⁊ qd fiat de femina que non vult ſequi virū traſeuntem de ꝓuincia in ꝓuinciā. et dicit ꝙ manebit innupta. Jo. de fan.
iij. ps. — ¶ Caſus. Hic dicit Gra. allegando ꝙ vnaqueqꝫ mulier virum ſuum ſequi tenetur: vt dicit Hu. vt. xiij. q. ij. vnaqueqꝫ. ſed facit hoc vt inducat ca. ſequens.

luptati, audiat apoſtolū clamātē: Nō poteſtis calicē dn̄i bibere ⁊ calicē demonioꝝ. Non poteſtis mēſe dn̄i communicare, et mēſe demonioꝝ. ⁊ in alio loco. Que ꝯuētio lucis ad tenebras: q̄s ꝯſenſus chriſti ad belial [a]. Rē nouā loquor: imo nō nouā [b], ſꝫ veterē: que ve. te. authoritate firma[c]. Si reliquerit ſuū virū, ⁊ recōciliari prior voluerit, nō pōt. ſcriptū eſt eñ in Deutero. Si acceperit homo vxorē, ⁊ habuerit eā, ⁊ nō inuenerit gratiā in ꝯſpectu eius ꝓpter aliquā feditatē: ſcribet libellum repudij, ⁊ dabit ei, ⁊ dimittet eā de domo ſua. Cūqꝫ egreſſa adultera[c] maritum duxerit, ⁊ ille quoqꝫ oderit eā, dederitqꝫ libellū repudij, ⁊ dimiſerit de domo ſua, aut certe mortu⁹ fuerit: nō poterit [d] eā prior marit⁹ recipere[e] vxorē, qm̄ polluta eſt et abominabilis facta eſt coram dn̄o, ne peccare [f] facias terram quam domin⁹ de⁹ tu⁹ tibi tradidit poſſidendam. Si autem ineuitabili neceſſitate cogente vir in aliam prouinciam fugerit, ⁊ vxor ei⁹ eum ſequi noluerit: illo viuente, illa innupta permaneat.

† Iſtaꝫ ſententiam tenēt Ala. Uincen. Tan et Goſ. ꝑ ut not. i ꝓdi. c. ꝑ uenit. vbi idē no. Innocen.

S J q̄s neceſſitate. ¶ Caſus. Marit⁹ ex cauſa neceſſaria in aliā prouinciā iuit. queritur vtrū vxor eum ſequi teneatur? Reſpondet, q̄ꝫdiu vir eius viuit ꝯtineat, vel eum ſequatur.
g ¶ Eum ſequi. ſi. ex̄ de coīu. lepro. peruenit ad nos. ſꝫ ſm̄ h. ⁊ hoc ca. ⁊ illa decre. eſt abrogata: ⁊ dicit adherendum decreto qd eſt. s. xiij. q. ij. vnaqueqꝫ. Alij dicunt ꝙ illud decretū eſt conſilium. xiij. q. ij. vnaqueqꝫ. vnde ſi vir vult vagari, ‡ non tenet eū ſequi, ſicut nec libert⁹ patronum cui operas dꝫ. ff. de ope. lib. ꝙ niſi. aliter mulier nō poſſet eligere aliā ſepulturā q̄ꝫ viri: qd falſum eſt. ex̄ de ſepul. de vxore. Tamē dicūt q̄dā ꝙ tenet eū ſeq̄ quo ad forū. ff. ad muni. filij. §. j. ſꝫ etiā ſi aliqua ſcienter ꝯtrahit cū hiſtrione, tenet eū ſeq̄ vagabundū. Uel dic ꝙ recedētem tenet ſeq̄ ex honeſta cauſa. ff. de his q̄ not. infa. l. qd ait pretor. §. ignominie. xv. q. j. ſi q̄s inſanien.

‡ De h⁹ not. s. xxxij. q. v. ſi vxorem.

¶ Qd autē. ¶ hec eſt q̄rta pars. q. in q̄. ꝓbat magiſter ꝙ nō tenet mulier inſcia viro alieno copulata. Jo. de fan.
h ¶ Leonis. s. e. c. j. Joan.
S J virgo. ¶ Caſus. Quedā virgo nupſit alteri viro quem ſolutum eſſe credebat. queritur vtrum ſit adultera? Et r̄ndetur ꝙ non quādiu hoc credit. ſed ſi veritate cōperta cum eo remāſerit, adultera erit: ſicut qui poſſidet rem alienam bona fide: q̄ꝫdiu credit ſuā eſſe non peccat: ſed ex quo ſcit alienā eſſe peccat ſi eam non reſtituit.
i ¶ Poſſidere. nō dicit poſſediſſe. nā poſt completā preſcriptionem nō ſcit ſe poſſidere alienū ſed poſſediſſe: nec habet tunc conſciētiā rei aliene vnde non tenetur reſtituere: lꝫ Hug. hoc cōſulat vbi ꝯſciētia remordet. xxviij. q. j. §. j. ⁊ extra de preſcrip. c. vlt. — iiij. ps
k ¶ Cū vero ſcierit. Certū eſt ꝙ in preſcriptione exigitur continue bona fides: vt extra de preſcri. quoniā omne. Sed quid ſi poſtea percipiā ꝙ ille a quo emeram, nō fuit dn̄s? ſi ſtatim reſtituam eam dn̄o, nō poſſuꝫ agere de euictione: vt ff. de euict. ſi rē. §. j. Dicunt quidam ꝙ debeo ſubijcere ꝑſonaꝫ que a me petat rem illam, vt a me euincatur: vt. ff. de nego. geſt. at q̄ natura. §. cum me abſente. ſed adhuc eadem videtur reſtare queſtio: quia illi qui ſic a me ſubiectus eſt, cum non habeat mandatum a domino, potui obijcere exceptionem procuratoriam: quod tamen non feci, ⁊ ſponte permiſi a me rem euinci: ergo non potero agere de euictione: vt dicit illa. l. ſi rem. et. l. ſi dictum. Ad hoc poteſt dici ꝙ huiuſmodi exceptiones que ſunt dilatorie iudicij, poteſt aliquis omittere, ſed non illas que ſunt dilatorie ſolutionis: vt. ff. man. ſi fideiuſſor. §. quedam. Item qualiter iurabit iſte de calumnia cum ſciet ſe mala fide poſſidere? Poteſt dici ꝙ ſub hac forma iurabit. Juro ꝙ veni ad litigandum cauſa mei iuris conſeruandi † vt. ff. de bo. lib. ſi quis libertum. Dominus meus dicit ipſum poſſe confiteri ꝙ res non ſit ſua, quia pudori ſuo debet parcere. ff. man. quintus. qualiter autem iurabit ille qui ſubmiſſus eſt?
l ¶ Receſſerit. Argu. ꝙ etiam poſt preſcriptionem ex

Emptor inter preſcribendū ſi ꝑcipiat vēditorem nō fuiſſe dn̄z, qd faciet.

† Dic ꝙ ꝑſcr nō durat rat q̄uis non ſit forma iuramēti calūnie vt pꝫ in l. j. §. ij. C. de iura. calū.

Un̄ in cōci. apud vermeriā.
¶ Que virū in captiuitate ductū ſeq̄ noluerit, maneat innupta q̄ꝫdiu vir ei⁹ vixerit.
S J q̄s neceſſitate ineuitabili cogēte in alium ducatū ſeu ꝓuinciā fugerit, et ei⁹ vxor cum valet ⁊ poteſt, amore parētū et rerū ſuarū eum ſeq̄[g] noluerit: ipſa om̄i tēpore q̄ꝫdiu vir eius quem inſecuta nō fuerit viuit, ſemper innupta ꝑmaneat. Quod autē de coniugatis authoritate Leonis [h] pape dicitur: hoc etiam de virginib⁹ intelligendum eſt: vt ſi preter conſcientiā viro nupſerint alieno, non teneantur.
Unde Auguſtin⁹ in libro de fide ⁊ operibus.
¶ Non eſt adultera virgo que neſciēs viro nupſit alieno.
S J v̄go nupſerit neſciēs viro alieno: hoc ſi ſemper neſciat, nunq̄ꝫ ex hoc adultera erit: ſi autem ſciat, iam ex hoc adultera eſſe incipit, ex q̄ cū alieno ſciēs cubauerit: ſicut in iure predioꝝ tādiu q̄ſqꝫ bone fidei poſſeſſor rectiſſime dicit q̄ꝫdiu ſe poſſidere [i] ignorat alienū: cum vero ſcierit[k], nec ab aliena poſſeſſione receſſerit [l]:

quo ſcit rem alienam ſe emiſſe, teneatur reddere rē: preſertim eccleſie, cum omne id quod irreprehenſibile eſt, defendit eccleſia: vt.xxv.q.j.omne quod.ar.diſtinct.iiij. generalis.in fine.

¶ Hinc etiam. ¶ Hec eſt.v.pars.q.in qua queritur ſi aliquis aliquam polluit quā credit ſuā vxorem, vtrū peccet? et dicendum ꝙ non. Joannes de fantis.

In lectum. ¶ Cal⁹. Mulier quedā ſub ſpecie ſororis ſue intrauit lectum mariti ſororis: ille deceptus eā cognouit: querebatur vtrum poſſit vti vxore ſua decetero? Et reſpōdetur ꝙ ſi ꝓbauerit ꝙ eā putauerit eſſe ſuam vxorem, penitentiam agat, et vxore ſua vtatur: ſꝫ illa grauiter peniteat, et ſemper cōtineat.

a ¶ In lectum. ex hoc ea. colligitur ꝙ qui cognoſcit coniugatā ignorāter, non cōmittit adulteriū: † arg. ex̄ de ſenten. excō. ſi vero aliquis. nā ſi locaui militi tanꝗ pagano ignorās, poſſum mercedem exigere: nō enim diſciplinam cōtemnit ꝗ militem ignorauit. ff. locati. ſi ignorans.

b ¶ Per ſecuritatem. i. iuſiurandū. xxxv.q.iiij. extraordinaria. teſtes em̄ habere nō poſſunt de huiuſmodi. et ſic patet ꝙ per iuramentum probatur ignorantia: vt ex. extra de ſentē. excō. ſi vero.ij.

c ¶ Probauerit. Argu. ꝙ allegans ignorantiam, eam ꝓbabit. j. q. j. ſi ꝗs a ſimoniacis. ix. q. j. ordinationes. iij. queſt. ix. indicas. extra de elect. innotuit.

d ¶ Penitentiam. i. aliquam ſatiſfactionem ad maiorē cautelam, ne diſciplina eccleſie deſeratur. xxiij.q.v. excōmunicatorum. xx. diſt. l. preſbyteros. xv. q. j. ſi quis inſaniens. ij. q. v. conſuluiſti. xv. diſt. l. qui te contra. et ideo dicit ſcelus. Uel dicit hoc ꝓpter ſpeciē facti. nā adulteriū ſine dolo nō cōmittit. ff. de adul. l. penul.

tunc male fidei poſſeſſor perhibetur, tunc iuſte iniuſtus poſſeſſor vocabitur.

Hinc etiam ignorantia excuſat eum qui neſciens dormiuit cum ſorore vxoris ſue.

Unde in cōcilio Triburienſi.

¶ Non cogat legitimā dimittere vxorē q neſciens dormiuit cum eius ſorore.

In lectū[a] mariti abſente vxore ſoror iuit vxoris: quā vxorē putās ſuā eſſe, dormiuit cū ea: ſuper hoc viſuꝫ eſt, ſi ipſe per ſecuritatē[b] verā hoc ꝓbauerit[c] ꝙ inſcius fecerit hoc ſcel⁹: penitētiā[d] q̇dē que ſibi indicta fuerit agat, et legitimum ſuū ꝯiugiū habere ꝑmittat: illa ꝟo vindicta digna affligat, et in eternū ꝯiugio priuet.

Itē hermes in lib. paſtorum.

Palea.

Ego dixi paſtori: dn̄e, ſi ꝗs mulierē fidelē i dn̄o habuerit, et inuenerit hanc in adulterio: nunq̇d peccat vir ei⁹ ſi cōcūbit cū ea? ꝗdiu peccatū ei⁹ neſcit, ſine crimine viuit cū ea. Si autē ſcit vir vxorē deliq̇ſſe et non egerit penitētiam mulier, ſꝫ ꝑmanet in fornicatione ſua, et coierit vir cum illa: reus erit peccati ei⁹, et particeps fornicationis illi⁹. et dixi illi: q̇d autē ſi permanet in vitio ſuo mulier? et dixit: dimittat illā vir, et per ſe maneat. Quid ſi mulier dimiſſa penitentiā egerit, et ad virū ſuū voluerit reuerti, nunq̇d recipiet a viro ſuo? et dixit: immo ſi nō recipit eā vir ſuus, peccat: ergo nō dꝫ dimiſſa vxore ſua aliā ducere. Hic act⁹ ſimilis eſt in muliere et viro.

¶ De ſimpliciter vero. ¶ Hec eſt. vj. pars. q. in qua dicit ꝙ inceſtuoſi volūtarij non contrahant, inſcientes autem poſt penitētiā. vij. an. contrahāt. Jo. de fan.

De ſimpliciter vero fornicantibus, vel cum duabus ſororibus, vel cum matre et filia, vel cum patre et filio idem accipiēdum, vt ignorātibus coniugia non negentur, ſcientibus perpetuo prohibeantur.

Unde in eodē concilio legit.

¶ Matrimonia non ꝓhibeantur cōtrahere quorū inceſtum ignorantia excuſat.

Si quis cū duab⁹[e] ſororibus fornicatus fuerit, et ſororē ſoror ab eodē antea ſtupratam neſcierit, vel ſe ſororeꝫ eius quam antea ſtuprauerat non intellexerit: ſi digne penituerint et ſe continere nō valuerint, poſt annos ſeptē cōiugia illis non negētur: ſi autem nō ignorauerint[f], vſqꝫ ad mortē a coniugio abſtineant.

Item ex eodē. De eodem.

Si quis cū matre et filia fornicatus fuerit ignorante matre de filia, et filia de matre: ille nunꝗ accipiat vxorem: ille vero ſi voluerint, accipiant maritos. Si autem hoc ſcierint[g] ipſe femine, abſqꝫ maritis perpetuo maneant.

Item in eodē. De eodem.

Quidā fornicat⁹ eſt cum quadā muliere, et poſtea filius neſciens factum patris, ſtuprauit eandem: quod cū pater reſciret, de ſe filioqꝫ[h] confeſſus eſt, ſtatuerunt melius eſſe vt taliter lapſis[i] cum digna penitētia legitima permittant coniugia, ꝗ forte deterius delinquant: fornicaria autē ſine ſpe coniugij maneat.

Si ꝗs cū duabus. ¶ Cal⁹. vj. ꝑs. Quidam cognouit ſororem eius cum qua fuerat fornicatus: querebatur vtrum poſſit vnꝗ contrahere? Et reſpondetur: ſi veritatem ignorabant poſt penitētiā. vij. annorum poſſunt: ſi autē ſciebāt, nūꝗ poſſunt.

e ¶ Si quis cum duabus. ſ. xxxij. q. vij. ſi quis viduā. et cap. ſi quis nouercam.

f ¶ Non ignorauerint. Sed quare prima punitur? qꝛ forte poſt cognitā fornicationem ſororis iterum fornicata eſt cū illo, vel quia celauit crimē ſuū ſorori cum ſciret eaꝫ ſic facturā: vt. j. ꝓxi a. cauſa. q. ij. ſi quis. Similiter intelligas in ſequentibus capitulis. Sed hec ſolutio reprobat. j. proxi. q. ij. ſi homo.

Si quis.

g ¶ Hoc ſcierint. vt. ſ. xxxiij. q. ij. ſi quis cum duabus. contra. ſed ſolue vt ibi. Uel aliud eſt vbi cum duab⁹ ſororib⁹, vt ibi: aliud vbi cum matre et filia, propter identitatem perſone. ſ. ꝓxi. cauſa. q. iij. c. cōtradicim⁹. §. hac authoritate. et inſuper poſtea ſe cognoſci ab illo permiſerunt.

Quidam.

h ¶ De ſe filioqꝫ. filio quidem confitente et preſente in iudicio: alias non preiudicaretur filio. extra de adulte. ſignificaſti. xv. q. v. preſbyter.

i ¶ Lapſis, quia pater cognouit eam poſtea.